MARKE GorsselseHeide

STICHTING MARKE GORSSELSE HEIDE

Jaarverslag 2014 en 2015

1. Inleiding

De toezeggingen vanuit de Provincie in 2013 hebben halverwege 2014 geleid tot toewijzing van de benodigde vergunningen en financiële middelen om eindelijk een begin te kunnen maken met de uitvoering van het Natuurherstelplan. Een positieve bijkomstigheid van de (gedwongen) jarenlange voorbereiding was dat de plannen zeer gedegen waren voorbereid.
In de tussentijd zijn uiteraard alle lopende beheeractiviteiten gewoon door gegaan, is de informatievoorziening uitgebreid en hebben de verschillende werkgroepen en gidsen hun inspirerende werk voortgezet.
Dit verslag over de jaren 2014 en 2015 geeft vooral iets meer inzicht in de uitvoering van het Natuurherstelplan, die weliswaar nog niet is voltooid, maar wel zover is gerealiseerd dat in het veld de grote veranderingen goed zichtbaar zijn.

2. Visie

De visie van de Stichting is ongewijzigd: het herstellen van het gebied conform het Natuurherstelplan en het in stand houden door en voor de lokale gemeenschap. De eigenaar van het terrein, de Stichting IJssellandschap, is een steun voor onze Stichting Marke Gorsselse Heide, waardoor wij kunnen beschikken over hun kennis en ervaring en over financiële bijdragen. In 2014 is de zelfstandigheid en verantwoordelijkheid van onze Stichting verder vorm gegeven doordat wij het terrein in erfpacht hebben gekregen. Daarmee zijn de onderlinge verhoudingen helder en zijn de afspraken die waren vastgelegd in het oorspronkelijke convenant tussen beide stichtingen integraal onderdeel geworden van de erfpachtovereenkomst.

3. Organisatie

De samenstelling van het bestuur is in de afgelopen jaren ongewijzigd gebleven. Het bestuur heeft maandelijks vergaderd. Daarnaast zijn er vele formele en informele bijeenkomsten geweest met organisaties en met personen die als stakeholders kunnen

worden beschouwd.
De projectorganisatie die is opgezet voor de uitvoering van het Natuurherstelplan heeft tot nu toe goed gefunctioneerd. Van de werkgroepen die zijn ingesteld heeft vooral de groep van specialisten een belangrijke inbreng.

4. Overzicht activiteiten

4.1. Contacten met de overheid
Met de provincie Gelderland heeft veel overleg plaatsgevonden over verschillende zaken: de definitieve vormgeving van Natuurherstelplan zoals die in de uitvoeringsfase tot stand komt, de vastlegging daarvan in de definitieve beheerkaarten, de financiering (subsidiëring) van de plannen, de bevoorschotting (in oktober 2014 kan de eerste voorschotnota worden verzonden), de aankoop van de BBL gronden door de Stichting IJssellandschap, etc.

In maart 2015 heeft een delegatie van de provincie, waaronder gedeputeerde J.J. van Dijk, een bezoek aan de heide gebracht.

De gemeente Lochem wordt op de hoogte gehouden van de werkzaamheden. Het college van B & W bezoekt in augustus 2014 de heide en wordt bijgepraat over de stand van zaken. Met de archeologische dienst zijn te af te graven plekken bekeken. Het in vorige jaren door de gemeente in gang gezette overleg over de gebiedsontwikkeling vindt in 2014/2015 geen verdere voortgang.

4.2.
Erfpachtconstructie
Na overleg met de grondeigenaar Stichting IJssellandschap en overleg met de belastingdienst en notaris is besloten dat Stichting Marke Gorsselse heide de grond in erfpacht krijgt van de grondeigenaar. Daarmee wordt meer duidelijkheid verkregen over de verantwoordelijkheden en bevoegdheden, over de financiële structuur (BTW) en de presentatie naar de gemeenschap. Halverwege 2014 is deze situatie geëffectueerd.

4.3. Natuurwerkgroep Gorssel
De Natuurwerkgroep Gorssel, waarin ca. 30 vrijwilligers actief zijn, is nog steeds sterk betrokken bij het “handmatige” beheer van de heide. In overleg met onze stichting werken zij ongeveer 6 keer per jaar op de heide. Bovendien begeleiden zij schoolklassen van een middelbare school uit Zutphen bij het kennismaken met het werken op de heide in het kader van hun maatschappelijke stage.

4.4. Beheer door begrazing

Het begrazen van de heide door koeien is een goede bijdrage gebleken bij het beheer van de heide. Het speciaal afgezette terrein van ca. 5 hectare wordt in de zomerperiode door 10 koeien begraasd.
Het begrazen door schapen is in de afgelopen jaren geen succes gebleken.

4.5. Expertgroep

De in 2013 gevormde expertgroep, bestaande uit specialisten op de gebieden landschap, flora en fauna, waaronder (nacht)vlinders, vogels, paddenstoelen e.d., heeft op betrokken wijze geadviseerd over de detailinrichting van het gebied, binnen het kader van het Natuurherstelplan.

4.6. Rondleidingen

In 2014 en 2015 zijn weer veel rondleidingen verzorgd voor groepen op de heide. Deze rondleidingen zijn voor een deel onderdeel van een jaarprogramma, verzorgd door goed opgeleide gidsen en vaak thematisch van aard. Ook zijn er veel incidentele rondleidingen, die op aanvraag worden verzorgd voor uiteenlopende groepen uit de politiek, het bedrijfsleven, particulieren e.d. In totaal hebben in 2014 445 mensen hieraan deelgenomen en in 2015 501
Deelname aan de wandelingen is nog steeds gratis, maar een vrijwillige bijdrage wordt op prijs gesteld. Dit leverde in totaal 1574 euro op.

4.7. Bijenvolken op de heide

De imkervereniging is nog steeds actief op de heide met ca. 10 bijenvolken.

4.8. Videogroep Accent

De videogroep Accent verzorgt video opnames van het gehele ontwikkeling- en uitvoeringsproces. De opnames zijn later beschikbaar en te koop. De gelden zullen weer ingezet worden voor verdere verbetering van de heide.

4.9. Toezicht op de heide

Op de heide wordt nog steeds toezicht gehouden door een geschoolde vrijwilliger. Die zorgt ervoor dat zorgvuldig met de natuur wordt omgegaan door bezoekers. Helaas heeft dat niet altijd het beoogde resultaat, doordat er hondenbezitters, paardrijders, fietscrossers en motorrijders zich in kwetsbare gebieden begeven. In de toekomst moet helaas worden overwogen hier scherper tegen op te treden.

4.10. Samenwerking met boeren uit de omgeving

Bij de uitvoering van het natuurherstelplan is veel plagsel vrijgekomen dat allemaal is verspreid bij boeren uit de omgeving. Een typische “win-win” situatie. Voor de boeren die bij het project betrokken zijn is een informatiebijeenkomst georganiseerd om hen te vertellen over de achtergronden van het natuurherstelplan.

4.11. Monitoring flora- en faunaontwikkeling

Geregeld worden metingen gedaan naar de ontwikkeling van flora en fauna in het gebied, zodat op termijn kan worden gekeken welke effecten er worden bereikt met het Natuurherstelplan. In 2015 is in het bijzonder gekeken naar de flora op de heide en in de bosrand Er werden 265 verschillende planten waargenomen waarvan 17 minder algemene soorten

5. Uitvoering van het natuurherstelplan

5.1. Start van de uitvoering

Op 15 juli 2014 is officieel gestart met de uitvoering van de werkzaamheden. De Videogroep Accent heeft dit moment vastgelegd en er is een opname gemaakt door omroep Gelderland.
De formele beschikking over de toekenning van de subsidiegelden is 1 augustus 2014 ontvangen, zodat de financiering is veiliggesteld.

Een overzicht van de voornaamste activiteiten gedurende de uitvoering zijn weergegeven in onderstaand schema.

Werkzaamheden

	jul-14	aug-14	sept. -14	okt-14	nov. -14	dec-14
Blessen	XXXX	XXX				
Onderhout vellen	XXXX	XXXXX				
Bomen vellen	XXXX	XXXXX				
Stamhout uitrijden	XXX	XXXXX				
Tophout uitrijden		XXX	XX			
Afvoer stamhout						
Versnipperen tophout			XX	X X X	XX	
Stobben frezen			X	XX	X	X
Klepelen			X		X	
Stobben ruimen			X			
plaggen:						
Slenk Deventerdijk				XXXX		
bosrand naar Obliquaven				XX	XXX	
Effususpoeltje					XXX	
Rabatten schonen			XXXXX			
dichten rabatten						XXX
Maaiproef kleine heide						
Afvoer plagsel				XXXX	XXX	
Akkertje				X		

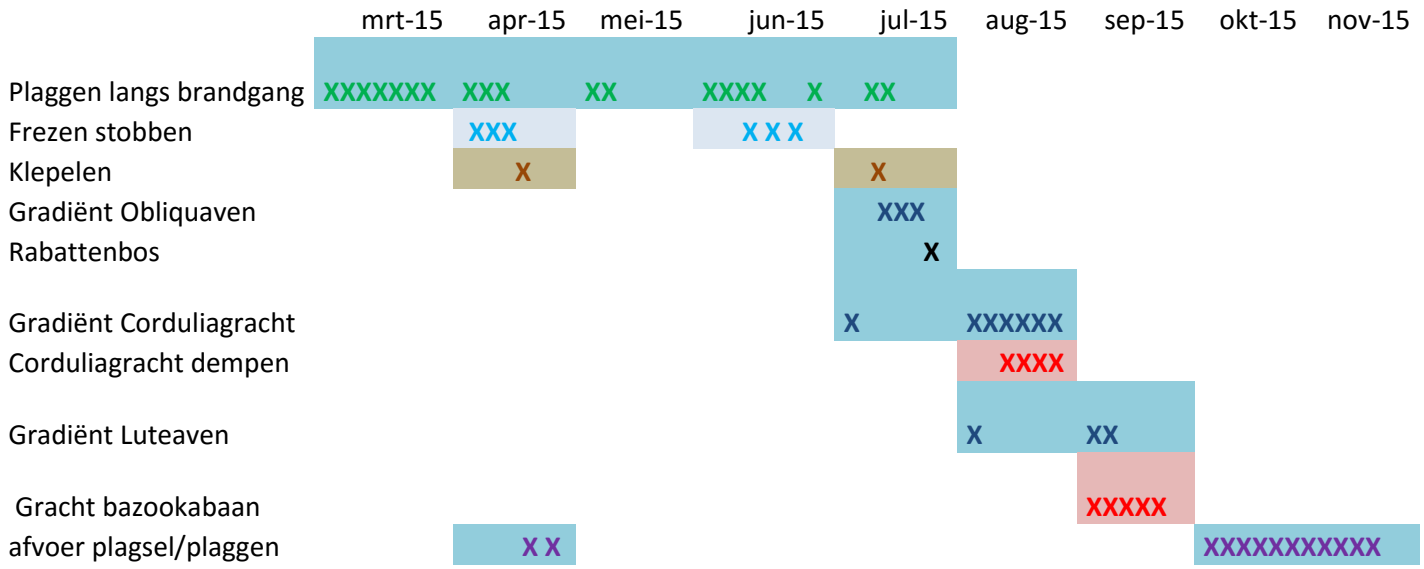

5.2. Blessen en kappen

Alvorens begonnen kan worden met het kappen van bomen (volgens plan 15 ha.), moet nauwkeurig worden bepaald waar de grenzen van het te kappen bos liggen, conform het natuurherstelplan. In het werk kunnen hierbij kleine afwijkingen ontstaan door de situatie ter plekke.
Als eerste moet het onderhout worden weggehaald (kleine dunne boompjes en struiken)
Dan kunnen met een grote processor de bomen worden geveld, gestript en op maat gezaagd.
Het tophout wordt vervolgens op hopen gelegd in de buurt van zandwegen om later versnipperd te worden en afgevoerd naar de energie centrales
De stammen worden uitgereden en afgevoerd naar de houtverwerkingsbedrijven

.

5.3. Plaggen

De nog aanwezige stobben in het terrein worden gefreesd tot ca. 20 cm onder het maaiveld. De grond wordt vervolgens geklepeld (stuk slaan van de restanten)
Dan wordt er geplagd: het opschrapen van de

los gewoelde laag. Het plagsel wordt op (rillen)hopen gelegd op het eigen terrein
In november, na de maïsoogst, kan het plagsel worden afgevoerd naar de boeren in de omgeving, die het goed kunnen gebruiken als grondverbetering

5.4. Rabattenbos

In het terrein zijn plaatsen waar vroeger greppels zijn gegraven. Die moeten worden gedicht.
De geulen moeten worden schoon gemaakt, vervolgens uitgeschraapt en later moet het uitkomende hout nog een keer worden geklepeld, zodat fijn plagsel ontstaat.
De greppels worden vervolgens gedicht.

5.5. Akkertje

Er is het plan ontstaan om de kavels aan de hoek Elzerdijk- G. Slagmanstraat niet alleen af te graven, maar om daar een akkertje te maken dat refereert aan een klein boerderijtje (KIJK OVER) dat daar vroeger moet hebben gestaan. Op dat akkertje zullen zomer en wintergranen t.w. winter spelt, winter rogge, koolzaad, rode klaver, haver, gerst en boekweit worden gezaaid.

5.6. Kogelvanger

De “berg” die door Defensie is aangelegd om te gebruiken als kogelvanger zal worden omgevormd als uitkijkpost.

5.7. Omliggende terreinen

Er is overeenstemming bereikt om enkele omliggende terreinen,

waaronder BBL gronden (Provincie), door grondruil verkregen kavels en particuliere gronden, te betrekken bij de uitvoering van het Natuurherstelplan, zodat de totale oppervlakte wordt vergroot tot 113.35 ha. Ook voor deze gronden zal het natuurbeheer worden meegenomen door de (zullen ook vallen onder het beheer van) Stichting Marke Gorsselse Heide.

5.8. Voorbereiding en uitvoering

De voorbereiding van alle werkzaamheden wordt gedaan door ANV 't Onderholt als projectbureau, in overleg met Stichting Marke Gorsselse Heide. Voor de uitvoering worden regionale aannemers uitgenodigd die ervaring hebben met dit soort werk en die vervolgens kunnen inschrijven op uit te geven kavels werk. Het bestuur besluit aan wie het werk wordt gegund.

5.9. Planning

De uitvoering verloopt volgens planning. Er is uiteraard een grote afhankelijkheid van de weersomstandigheden, omdat bij nat weer het terrein nauwelijks begaanbaar is voor zwaardere machines en voertuigen. Bovendien moet rekening worden gehouden met het broedseizoen.

5.10. Kostenbewaking

Er is een budget voor de uitvoering waarop ook de subsidieverstrekking is afgestemd. De kosten worden nauwkeurig bewaakt en de werkzaamheden verlopen binnen het budget.

Communicatie

6.1. Informatie en presentatie

Op de website van de stichting wordt algemene informatie verstrekt over de Gorsselse Heide, over de Stichting, de visie en doelen van de Stichting, de organisatie e.d. Regelmatig wordt ook informatie verstrekt over de voortgang van de werkzaamheden. Op gezette tijden wordt een nieuwsbrief opgesteld.
Er worden veel wandelingen georganiseerd, vaak met een thema, zoals laarzen. dauwtrap, zintuigen, libellen, nachtvlinders e.d. Deze wandelingen worden druk bezocht. Er zijn speciaal opgeleide gidsen die deze wandelingen begeleiden.
In 2015 is deelgenomen aan de festiviteiten van “Fete de la Nature” met een speciaal daarvoor uitgezette wandeling met veel informatie over de Gorsselse Heide.
Regelmatig worden lezingen en voordrachten gehouden, door bestuur en rentmeester voor een grote diversiteit van groepen, zoals politieke partijen, bestuurders van overheidsorganisaties, bedrijfsleven, groepen particulieren e.d. deze dragen in ruime mate bij aan de bekendheid van de plannen.
Met de regionale pers wordt contact onderhouden om zo nu en dan een publicatie in de plaatselijke bladen te krijgen. Een paar keer zijn interviews gegeven aan vakbladen, die daar dan een publicatie over plaatsten.

Met omwonenden is in ruime mate gesproken over de uitvoering van de werkzaamheden, vooral daar waar enige overlast zou kunnen ontstaan door zwaar transport. Bovendien is het goed en nuttig dat omwonenden op de hoogte blijven van de voortgang.

Met de boeren uit de omgeving is veel contact over het opnemen van plagsel, dat vrij is gekomen door het plaggen van het terrein. Dit proces verloopt in goede harmonie.

Met georganiseerde bewonersgroepen (tegenwoordig samenwerkend in de Groep van 4) is overleg over de omgeving van de Gorsselse Heide, bijvoorbeeld over de toegangswegen, parkeermogelijkheden,

verkeersbewegingen en mogelijke overlast door recreatieactiviteiten in de directe omgeving.

Met recreanten groeperingen, zoals mountainbikers, paardrijders en motorcrossers is overleg over paden op/langs de heide die gebruikt kunnen worden of die aangelegd gaan worden. Het doel daarvan is zoveel mogelijk medewerking te krijgen om de (kwetsbare) heide, flora en fauna te ontzien.

In beide jaren is in september de traditionele “Markemaaltijd” gehouden, bedoeld voor alle mensen die een bijdrage leveren aan het werk op en voor de heide.

6.2. Overleg

In de afgelopen jaren is weer heel veel overleg gevoerd met overheden en stakeholders. De belangrijkste volgen hierna.

- Met de Provincie Gelderland is definitief overeengekomen dat subsidie wordt verstrekt voor de uitvoering van de plannen en op welke wijze de gelden ter beschikking komen. Bovendien is precies vastgelegd hoe het gebied definitief wordt vorm gegeven.
- Met de gemeente Lochem is geregeld overleg gevoerd over de benodigde vergunningen en over de voortgang van het werk.
- Met belangengroepen is ook overleg gevoerd over de omgeving van de heide. Het standpunt van de Stichting is daarbij onveranderd: herstel en goed beheer van de heide staat voorop. Er is belang bij een verkeersluwe omgeving en een goede verstandhouding met de “buren”.
- Met toekomstige gebruikers van het gebied is overleg gevoerd over de aanleg van paden in het terrein, die het gebruik door verschillende groeperingen in goede banen moeten leiden. Het betreft fietsclubs, mountainbikers en paardrijclubs.
- Met enkele omwonende grondeigenaren is overleg gevoerd over het brengen van een deel van hun grond onder de bestemming “natuur”. Op een enkeling na heeft dat overleg tot een positief resultaat geleid.
- Met de grondeigenaar, de Stichting IJssellandschap, is overleg

gevoerd over de onderlinge verhoudingen, resulterend in het overdragen van terrein in erfpacht aan de Stichting Gorsselse Heide. Bovendien is met hen afgestemd over de voorbereiding en uitvoering van de werkzaamheden, over de voortgang en over de financiële aspecten van uitvoering en beheer.

7. Enkele cijfers
betreffende de werkzaamheden in de verslagperiode

Machines				
		Harvesters	uren	387
		Uitrijden	uren	378
Hout				
		Houtsnippers	m3	5728
	Loofhout:			
		brandhout	m3	302
		profielhout	m3	47
	Naaldhout:			
		Profielhout	m3	188
		OSB	m3	588
		Vezel	m3	463
		Plomp	m3	383
Manuren				
	Onderhout	vellen	uren	1046
Plagsel		afgevoerd	m3	16500

8. Financiën

In deze periode is de uitvoering van het natuurherstelplan gestart. Ter voorkoming van verwarring over de jaren van gereserveerde kosten is gekozen voor ontvangsten en uitgaven over de gehele periode enwel van 2009 tot en met 2015. De opstelling gesplitst naar de beheerkosten en het natuurherstel.

Ontvangsten beheer periode 2009- 2015	
IJssellandschap(start kapitaal)	50.000
Giften	18.616
Uit beheer	15.305
overige	4.162
Sub totaal	88.083
Uitgaven	
Bestuurskosten	18.478
Beheerkosten	21.418
Investeringen	19.914
Overige kosten	9.964
Sub totaal	69.775
Verschil	18.308

Het natuurherstel plan is per 31 december 2015 voor ± 65% uitgevoerd. De betreffende ontvangsten en uitgaven over beide jaren is onderstaand weer gegeven.

Project Natuurherstel 2014-2015

Ontvangsten SKNL	410.075
Uitgaven voor project	423.615
Verschil	-13.540

Het beheer en de projecten resulteren in onderstaande balans per 31 december 2015:

Bank	3.681	Eigen vermogen	3.681
Vooruit ontvangen baten	850	Crediteuren	21.521
Debiteuren	20.445		
OB	226		
Balans totaal	25.202	Balans totaal	25.202